

KORZIKA – GORATI SREDOZEMSKI OTOK Andreja Gumilar

UDK: 913(449.45)

COBISS: 1.05

IZVLEČEK

Korzika – gorati sredozemski otok

Korzika je gorat sredozemski otok, ki pripada Franciji. Kontrastne naravne razmere omogočajo razne oblike aktivnega oddiha v gorah, pa tudi prijeten počitek na številnih sredozemskih plažah. Zaradi strateške lege sredi Starega sveta je bil otok cilj številnih osvajalcev. Zato je njegova zgodovina odprta knjiga bojev otočanov s tujimi zavojevalci. Tudi zato Korzičani veljajo za ponosen narod, ki še vedno hrepeni po neodvisnosti.

KLJUČNE BESEDE

Korzika, Sredozemlje, regionalna geografija, turizem

SUMMARY

Corsica – a mountainous island in the Mediterranean

Corsica is a mountainous island in the Mediterranean belonging to France. It is a popular holiday destination offering mountaineering, hill walking, sunbathing on its many beaches and water sports. Its strategic position in the centre of the ancient world attracted numerous foreign conquerors. This has made the Corsicans a proud people who still yearn for independence.

KEY WORDS

Corsica, Mediterranean, regional geography, tourism

AVTOR

Andreja Gumilar

Naziv: prof. geografije in zgodovine

Naslov: Stara slovenska 7, 1000 Ljubljana, Slovenija

Telefon: +386 (0)1 5417901

E-pošta: andreja.gumilar@guest.arnes.si

Uvod. Grki so Korziko imenovali *Kalliste*, kar pomeni čudovita. Kot taka nam je znana še danes. Skoraj noben drug sredozemski otok ne ponuja toliko naravnih lepot in pokrajinskih kontrastov kot prav Korzika. Tu se najde za vsakogar nekaj, od zabave in kopanja na sredozemski plaži do planinarjenja, pohodništva, prostega plezanja, sprehajanja, gorskega kolesarjenja, kopanja v tolmu gorske reke ter vožnje s kajaki in kanuji na divjih vodah. Razdalje med goratim svetom in morjem so majhne, zato je Korzika celina v malem.

Po čem jo Slovenci najbolj poznamo? Na primer po tem, da se je v mestu Ajaccio rodil Napoleon Bonaparte, nesreči slovenskega letala, terorističnih napadih korziških separatistov, pripadnikov FLNC, ki se bori za neodvisnost, katastrofalnih gozdnih požarih, čudoviti pokrajini, odličnih vinih in sirih ...

Geografske značilnosti. S površino 8722 km² je Korzika za Sicilijo, Sardinijo in Ciprom četrty največji otok v Sredozemlju. Meri torej dobrih štirideset odstotkov Slovenije in ima v primerjavi z našo državo bolj razgibano površje.

Razteza se med 41. in 43. vzporednikom severne zemljepisne širine, torej je na isti zemljepisni širini kot Rim ali Barcelona. Otok je 183 km dolg in 83 km širok. Od Francije je oddaljen 180 km, od Italije pa samo 80 km. Od sosednjega otoka, Sardinije, ga loči 12 km širok Bonifacijski preliv. Otok ima tisoč kilometrov dolgo obalo, ob kateri je kar 300 km plaž. Če se naveličamo s turisti obleganih plaž na vzhodni strani, lahko poiščemo prekrasne zalivčke ob bolj gorati zahodni obali. Korzika je tudi priljubljen počitniški cilj navdušenih gornikov in ljubiteljev planin. V 19. stoletju jo je nemški geograf Friedrich Ratzel imenoval »otok gora v morju«, kar potrjuje tudi podatek, da je Korzika s povprečno nadmorsko višino 570 m najbolj gorat sredozemski otok. 2706 m visoka najvišja gora Monte Cinto je samo 25 km oddaljena od morja. Višino 2000 m presega več kot dvajset vrhov in prav vsi se dvigajo neposredno nad morjem.

Korzika ima ob obali sredozemsko podnebje z največ sončnimi dnevi med junijem in

oktobrom, z vročimi in suhimi poletji ter milimi, srednje deževnimi zimami. Podnebje se zaradi raznolikega površja spreminja na kratke razdalje. Nad 1500 m visoko je gorsko podnebje s hladnimi in sneženimi zimami ter milimi poletji. Na podnebje vplivajo še različni vetrovi z zvenečimi imeni: *mistral*, *tramontana*, *libecciu*, *levante* in *široko*.

Značilnosti površja. Otok Korzika je po geološki sestavi podoben Italiji. Nastal je pred približno 250 milijoni let, ko so tektonski premiki dvignili na površje velike količine granita, ki danes sestavlja jedro otoka. Kakšnih dvesto milijonov let pozneje, ko so nastajale Alpe, je na površje Korzike vplivala tudi alpska orogeneza. Velika količina sedimentnih kamnin je v vzhodnem delu otoka trčila ob masivno granitno gmoto. Ob tem so nastali nagubani, slojeviti skrilavci. Površje je dokončno preoblikovala erozija, tako ledeniška v času pleistocena kot rečna v geološki sedanjosti. Nastale so številne strme doline v obliki črke V.

Slemenitev poteka prečno od severozahodu proti jugovzhodu. Na zahodu reke z velikim

strmcem tečejo do obmorskih krajev, kot so Liamone, Porto, Prunelli in Taravo. Reke na vzhodu izvirajo visoko v gorah in se proti morju prebijajo skozi ozke in strme doline; tipične so Asco, Golo in Restonica. Ko preidejo na skrilavo podlago, postane pokrajina bolj odprta in manj strma.

Korzika se naravno in družbeno deli na dve področji. Področje *au-dela des monts*, to je »na drugi strani gora« zavzema zahodni del otoka z 48 % površine, preostalih 52 % pa odpade na *en-deca des monts*, to je področje »na tej strani gora« v vzhodnem delu otoka. V obeh delih se razlikujejo življenjski slog, tradicija in celo jezik.

Zgodovina. Zgodovina Korzike je zaradi številnih osvajalcev zelo pestra in polna dramatičnih dogodkov. V sli po bogastvu in oblasti so jo poskušali osvojiti Iberci, prebivalci Ligurije, Feničani, Etruščani, Kartażani, Rimljani, Vandali, prebivalci srednjeveških mestnih držav Pise in Genove, Angleži, Italijani in Francozi. Tujci so jo želeli zavojevati predvsem zaradi njene pomembne strateške lege in legendarne

Slika 1 Bonifacio – utrjeno mesto na skrajnem jugu otoka, zgrajeno na skali (foto: Andreja Gumilar).

Slika 2: Kajakaši na reki Asco – kajakaška sezona traja od zgodnjega aprila do srede maja (foto: Andreja Gumilar).

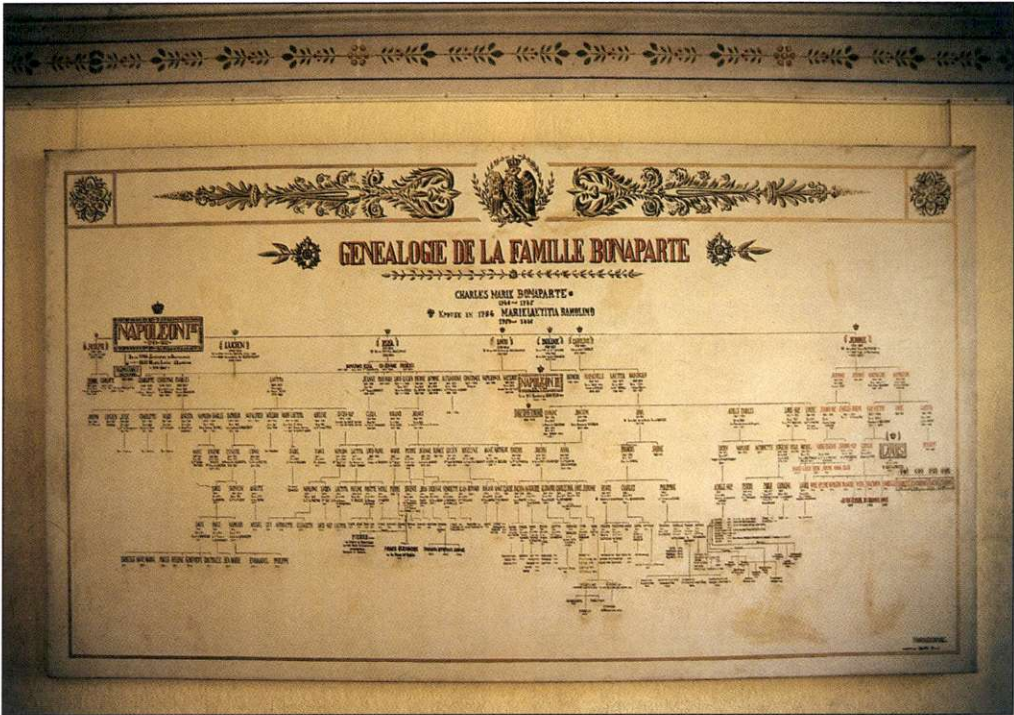
Slika 3: Dolina reke Restonice s slapovi in jezeri ledeniškega nastanka (foto: Andreja Gumilar).

lepote. Korzičani so se vsem osvajalcem upirali z voljo, ki je bila trdna in močna kot granitna skala, iz katere je otok zgrajen.

Gospodarstvo. Najpomembnejša gospodarska panoga je turizem. Letno obišče Korziko do dva milijona turistov. V letih med 1970 in 1990 se je število turistov sicer potrojilo, vendar še vedno ni moč zaznati masovnega značaja turizma, kot na primer na španski Majorki. Na Korziki lahko v neokrnjeni naravi vsak obiskovalec preživlja in uživa dopust po lastni želji. Turizem prispeva 10 % bruto domačega proizvoda (BDP). Gospodarski strokovnjaki vzpodbujajo njegov razvoj, ker se zavedajo njegovih potencialov. Na žalost so korziški nacionalisti drugačnega mnenja. Bojijo se, da bi bila Korzika z njegovim popolnim razcvetom v poletnem času preobremenjena, preostanek leta pa bi bila bolj ali manj zapuščena. Zavzemajo se

bolj za naložbe v druge, tradicionalne oblike gospodarstva, kot sta industrija in kmetijstvo.

Dandanes pomen kmetijstva močno zaostaja za turizmom. V preteklosti je bila vsaka družina pri pridelavi hrane in gojenju domačih živali samozadostna, zdaj pa ta tradicionalna dejavnost že nekaj časa nazaduje in kmetijstvo prispeva le še 2 % BDP. Kmetijskih zemljišč je samo 14 %. Večji kompleksi obdelovalnih zemljišč so razprostranjeni samo po nižavjih v vzhodnem delu otoka, saj je tam prst najbolj rodovitna. Še večje nazadovanje kmetijstva so v zadnjih letih uspele preprečiti izdatne evropske subvencije za kmetijstvo, še zlasti za govedorejo. Na žalost ima tovrstna finančna podpora tudi negativne posledice. Prirastek goveda in ovc je tolikšen, da je potrebno nove pašnike zagotavljati s požiganjem grmičevja, kar povzroča pogostejše gozdne požare. Kljub tem

Slika 4: Mesto Ajaccio – v rojstni hiši Napoleona Bonaparteja je urejen muzej, kjer je predstavljeno tudi njegovo družinsko drevo (foto: Andreja Gumilar).

težavam strokovnjaki ugotavljajo izboljšanje kakovosti kmetijskih pridelkov in proizvodov na Korziki. Po zgledu matične države Francije so vzpostavili raznovrstne mehanizme njihove kontrole, na primer medu, vina, sira. Večino kakovostnih proizvodov porabijo turisti.

Industrija prispeva samo 5 % BDP in velja za šibko točko otoškega gospodarstva, saj je Korzika najmanj industrializirana regija v Franciji. Otok ima zelo malo naravnih virov in je skoraj brez surovin. Železarstvo in jeklarstvo ter predelava rud so propadli. Omembe vredne industrijske panoge so le letalska industrija, industrija gradbenega materiala, proizvodnja industrijskih kotlov, lesna in tobakna industrija ter proizvodnja in predelava plute. Več kot 20 ljudi zaposluje samo 20 podjetij, med njimi je eno samo z več kot 100 zaposlenimi. 70 % vseh aktivnih prebivalcev je zaposlenih v storitvenih dejavnostih, kjer so največji delodajalec vlada in vladne ustanove. V letu 1994 je tretjina

zaposlenih delala v eni od državnih, lokalnih ali drugih javnih služb.

Otok ima med vsemi francoskimi regijami enega od najnižjih bruto domačih proizvodov; višja kot na celini je tudi stopnja brezposelnosti. Zaradi močnega izseljevanja je po 2. svetovni vojni število prebivalcev nazadovalo. Zunaj otoka živi že dvakrat več Korzičanov kot jih je preostalo na otoku. Korzika dobiva močno finančno podporo tudi iz tujine. Iz skladov Evropske zveze pridobi na prebivalca več sredstev kot katerakoli druga francoska regija. Ima tudi poseben davčni status, saj je bilo na njej leta 1996 vzpostavljeno brezcarinsko območje. Prav tako je oproščena plačevanja socialnih prispevkov ter davkov na dobičke podjetij. V poročilu francoske državne komisije o stanju gospodarstva na Korziki, ki jo je vodil Juan Glavany, slednji navaja izmikanje plačevanju drugih davčnih obveznosti ter številne nepravilnosti pri porabi državnega denarja in subvencij, vendar hkrati

poudarja, da je večina Korzičanov žrtev slabege vodenja s strani oblasti na lokalni in regionalni ravni.

Družba in religija. Približno 40 % od 260.000 prebivalcev Korzike živi v dveh velikih mestih. Na zahodni strani otoka je Napoleonov rojstni kraj Ajaccio, na vzhodni strani pa je najpomembnejše središče Bastia. Okoli 170.000 prebivalcev je korziškega rodu, ostali so priseljenci, predvsem iz Francije. Gostota poselitve je redka in se v večjem delu otoka giblje med 2 in 30 prebivalci na kvadratni kilometer, povprečje je 25 preb./km². Za primerjavo, na Malti je gostota poselitve 1000 preb./km², na Siciliji 170 in na Sardiniji 57.

Prebivalstvo je naraščalo do konca 19. stoletja. Z recesijo v 20. stoletju se je v Francijo in Italijo izselilo več kot 100.000 Korzičanov, medtem ko je takrat na drugih večjih sredozemskih otokih prebivalstvo še vedno naraščalo.

Izolirane rečne doline in slabe prometne povezave med njimi so Korzičane naredile klene, ponosne in neodvisne. Hkrati so te iste značilno-

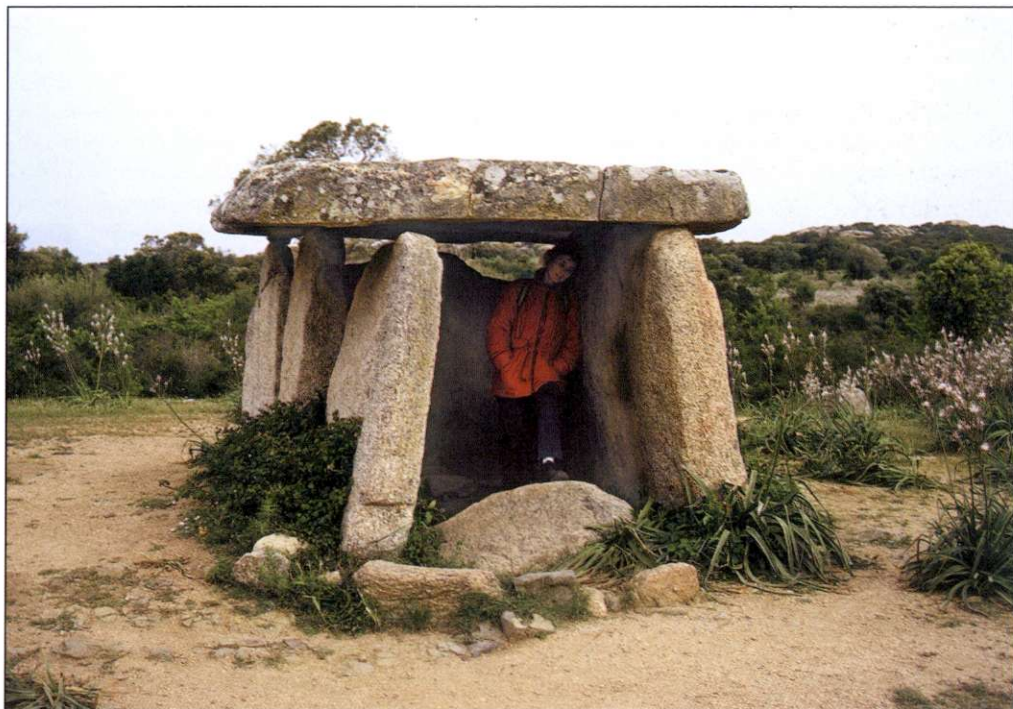
sti zavirale razvoj kmetijstva in trgovine, zato so bili ljudje čedalje bolj odvisni od bogatih in močnejših tujcev. V različnih zgodovinskih obdobjih so osvajalci ostajali v obalnih utrdbah ter na bolj položnih in poljedelskih ravninah na vzhodni obali. V gorato notranjost otoka so prodrali zgolj zaradi pobiranja davkov in zatiranja uporov. Velike doline v notranjosti so vodile velike korziške družine. Značilno je bilo krvno maščevanje, ki je včasih lahko trajalo tudi več generacij. Na odmaknjenih kmetijah in po vaseh še vedno živijo v maniri te stare tradicije, tako da je vsako leto še vedno zabeleženo znatno število smrtnih žrtev. Iz tradicionalnih spon se uspeva iztrgati še le najmlajša generacija, ki si delo išče v turističnih krajih in novih hotelih ob obali.

Kljub novodobnim spremembam ostajajo Korzičani ponosni in neodvisni. Še vedno se identificirajo z osebo gorskega pastirja s palico v roki. V njih je ostalo globoko zakoreninjeno nezaupanje do tujcev s celine.

Za ogled zanimivo je mesto Corte v sredini otoka, ki predstavlja simbol korziške neodvisnosti,

Slika 5: Korzika je znana po suhomesnatih izdelkih, ki jih tudi turisti radi poskusijo (foto: Andreja Gumilar).

Slika 6: Dolmeni Et Fontaccia – ostanki megalitske kulture iz mlajše kamene dobe (foto: Andreja Gumilar).

ki bi jo rada znova vzpostavila fronta FLNC. Njeni militantni pripadniki se zavzemajo za neodvisnost. Korzika je za 14 let že bila samostojna, med letoma 1755 in 1769. Korzičani so sicer prijazni ljudje, vendar ne smemo pozabiti, da so se stoletja bojevali in prelivali kri za svojo domovino. Zato imajo do nje poseben odnos. Tekoče govorijo francosko in korziško, drugih jezikov pa večina ne obvlada.

Glavnina prebivalcev Korzike je rimskokatoliške veroizpovedi, ki je še zlasti na podeželju močno zakoreninjena, zato so po celem otoku razpršene številne cerkvice in drugi verski objekti. Korzičanom pomenijo verski obredi način izražanja lastne folklorne in kulture. Njihov značaj je še vedno obremenjen s tragedijami in smrtjo. Vse navedeno pride do izraza zlasti na veliki petek. Takrat ob vsaki, še tako majhni cerkvi, organizirajo ceremonijo, ki predstavlja Jezusovo trpljenje. Te procesije so zelo dramatične, spremljajo jih petje cerkvenih pesmi in molitve. Njihovo versko gorečnost odražajo tudi

tradicionalne pesmi in balade, polne ljubezni in maščevanja.

1. Cirendini, O., Carillet, J. B., Corbel, C., Biliot, L., Wheeler, T. 1999: *Corsica*, Lonely Planet Publication. Lonely Planet Publications.
2. Corse Web. Medmrežje: <http://www.corsica.net>. 14. 10. 2002.
3. DCS-Net, Corsica Guide. Medmrežje: <http://www.simondsn.dircon.co.uk>. 14. 10. 2002.
4. Mühl, H., Boll, K. 1966: *Corsica, Nelles Guide*. Nelles Verlag GmbH. München.
5. Natek, K., Natek M. 1999: *Države sveta 2000*. Mladinska knjiga. Ljubljana.
6. Travel to Corsica. Medmrežje: <http://www.corsica-isula.com>. 14. 10. 2002.